އިސްލާމްދީނުގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމުގެ ޙުކުމް

ޑރ. އަބްދުލްމަޖީދު އަބްދުލްބާރީ

އިސްލާމްދީނުގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމުގެ ޙުކުމް

ޑރ. އަބްދުލްމަޖީދު އަބްދުލްބާރީ

1428

2007

ފޮތް ރެޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: C-142/2009/17
އައި. އެސް. ބީ. ނަންބަރު: ISBN 99915-95-48-1

بسم الله الرحمن الرحيم

ފޮތް ހުޅުވާލުން

الحَمْدُ للهِ الَّذِي أحَلَّ لَنَا الطَيِّبَاتِ وَحَرَّمَ عَلَيْنَا الْخَبَائِثَ، والصَّلاةُ والسَّلامُ عَلَى نَبِيِّ الْهُدَى وَالرَّحْمَةِ الَّذِيْ أَرْشَدَ أُمَّتَهُ إِلَى تَرْكِ كُلَّ مَا هُوَ مُضِرٌّ بِالْأَبْدَانِ. أَمَّا بَعْدُ !

ކީރިތިވަންތަ ﷲ ދުނިޔޭގައިވާ އެއްޗެހި އުފައްދަވާފައިވަނީ އިންސާނުންނަށް ޓަކައެވެ. އަދި ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި އެތަކެތީގެ ބޭނުން ހިފުން އެބައި މީހުންނަށް ހުއްދަކުރެއްވިއެވެ. ހަރާމްކުރައްވާފައިވަނީ ނިސްބަތުން ވަރަށް މަދު އެއްޗެކެވެ. އެއީވެސް އެއެއްޗަކުން ލިބެންހުރި ބޮޑު ގެއްލުމުތަކާހުރިބައެވެ.

މިގޮތުންބަލާއިރު ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ ވަރަށް ގިނަގޮތްގޮތުން ގެއްލުން ހުރިކަމެއްކަން ކަށަވަރެވެ! މިއީ މިއަދު ކުޑަކުދިންނަށްވެސް އެނގޭ ކަމެކެވެ. އެހެނަސް ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރާމީހުން އެކަމާމެދު މާބޮޑު ފަރުވާއެއްނުބަލައި އެކަން ކުރަމުންދެއެވެ. ސިގްރެޓުގެ އަމިއްލަ ހަށިގަނޑު އަމިއްލަ އަތުން ހަލާކު ކުރަމުންދެއެވެ. ބޮޑަ މަސައްކަތުން ހޯދާ ފައިސާ ބޭކާރު ގޮތުގައި ހަރަދުކުރަނީ އަމިއްލަ ހަށިގަނޑަށް ގެއްލުން ދޭނެވެ. އަމިއްލަ ބޭނުންތެރިކަމާއި އަނބިދަރިންނާއި ގާތް މީހުންގެ މުހިންމުކަން، ހަދަރާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެއްވެސް ފަރުވާއެއްނެތި އަމިއްލަ އަތުން ފައިސާގައި އަލިފާން ރޯކޮށް އަނދާލައެވެ!

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމުން ގެއްލުންލިބޭ ހަމައެކަނި

އެކަށްކުރާ ބަޔަކަށް ނޫނެވެ. މިހެން އެއްވެއްޖެ ޢާއްމު ތަންތާނގައި ދުންފަތުގެ
އިސްތިޢުމާލު ކުރާނަމަ، ބޭރުކޮށްލެވޭ ދުމުންވިޔަސް ގެއްލުން، އެތަނެއްގައި ތިބި
ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ނުކުރާ މީހުންނަށްވެސް ޒަރަރުވެއެވެ. އެއީ ޞިއްޙަތަށް
ތަނެއްނަމަ، އެތަނެއްގައި ވަޒީފާ ކުރުމުގެ ނިޒާމުގެ ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ
ނަމަވެސް ކުރެވޭނެ ކަމަކީ، ދުމުގެ ވަސް އެތަނަކުން ކަނޑުވާލުމެވެ. އެހެނަސް
އެހެންމީހުންނަށް އެދުރުން ދިމާ ގެއްލުން ހުއްޓުވުމަށް ނުފެތޭނެއެވެ. އެހެން
ކަމުން ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި މިހެން އެއްވާ ޢާއްމު ތަންތާނގައި ދުންފަތުގެ
އިސްތިޢުމާލު ކުރުން މިހާރު ވަނީ މަނާކޮށްފައެވެ. މިގޮތުން މަސްޖިދު ބޯޓުގެ
ޖެޓީތަކާއި، އެއަރޕޯޓް ޓަރމިނަލްތަކާއި، ހޮސްޕިޓަލްތަކާއި، ރެސްޓޯރަންޓްތަކާއި،
ކުޅިވަރު ކުޅޭ ތަންތަނާއި، ސްކޫލް/މަދަރުސާ ފަދަ ތަންތާނގައި ދުންފަތުގެ
އިސްތިޢުމާލު ކުރުން މަނާކޮށްފައިވެއެވެ.

އެހެނަސް ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމީ ދިރިގޮތުން ބަލާއިރު،
ވިޔަފާރީގެ ކަމެއްކަމަށްވާ އަދަދުގެ ބަޔަކަށް ފާހަގަވެފައިވާ ނޫނީއެވެ.
ފާޅުވާތީ މިފޮތް އަޅުގަނޑު އެކުލަވާލީ ބޭނުމަކީ، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި
މިކަމުގެ ޙުކުމް އޮތްގޮތް ބަޔާންކޮށްދިނުމެވެ.

މިގޮތުން، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ ހުއްދަކަމަކުންތޯ ނޫންތޯއާއި،
އިސްލާމްދީނުގެ އުޞޫލުތަކަށް ބަލާއިރު ޙުކުމް ކަނޑައެޅޭގޮތް، ދަލީލުތަކުގެ އަލީގައި
މިފޮތުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާނެއެވެ. އަދި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުގެ
ޙުކުމާއި އިސްލާމީ އުއްމަތުގެ ދަންނަބޭކަލުން ދެއްވާފައިވާ ފަތުވާތަކާއިވެސް
ހިމަނާފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުގެ
ސަބަބުން، ސިއްޙީގޮތުންނާއި، އަޚްލާޤީ ގޮތުންނާއި، އިޖްތިމާޢީ ގޮތުންނާއި،

އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުންތަކަށް ވެސް އަލިއަޅުވާލާފައި ވާނެއެވެ. ހަމައެހެންމެ ވޯޓުދިނުމަ ރަށް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރެވުނު ދުންފަތާއި ދުންފަތުގެ އެކިއެކި ބާވަތްތައް އަންގައިދޭ ތަފާސް ހިސާބުތައް ހިމެނޭ ޖަދުވަލުތަކެއްވެސް ފޮތަށް އިތުރު ކޮށްފައިވާނެއެވެ. މީގެ ބޭނުމަކީ، ދުންފަތަށް އަދުގަނޑުވެރިން ކުރާ ހަރަދުގައި މިންވަރު ތަފާސްވުމު ކޮށް، އެކަމުން އިބުރަތްތަކެއް ލިބިގަތުމެވެ.

الله ގެ ވާގިފުޅާ ޚައިގެން މިއަދު މިފޮތް ދުނިޔޭގެ އަލިކަން މިދުވަހު ގިނަ ފަރާތްތަކުގެ އެހީތެރިކަމާ އެއްބާރުލުން ލިބިގެންނެވެ. އެގޮތުން ޤާބިލުކުރުމުގައި ފޯރުކޮށްދިން ދެފަރާތުގެ ނަން މިފޮތުގައި ހިމަނާލެވިއްޖެއެވެ. އެއީ ބަހުގެ ގޮތުން މިފޮތް ބަލައިދެއްވައި ދެއްކެވުން ކުރެއްވި ޑރ. ވާޙިދު އަލްމުނައްވިރު، ހ. ކަރުނައިލާގެ އަލްމުޙައްމަދު އަބްދުﷲ މުޙައްމަދެވެ. މީގެ އިތުރުން މިފޮތް ދުނިޔޭގެ އަލިކަން ދެއްކުމުގައި މިވަނިވެސް އަލްމުނައްވިރު ޢަބްދުއްސައްތާރުގެ ވަރަށް ބޮޑު އެހީތެރިކަމެއް ލިބިގެންނެވެ. އެހެންކަމުން މިދެފަރާތަށް ޝުކުރު ދަންނަވާލަމެވެ.

މިއީ، الله ގެ ވަޙީފާގެ ދަރުމަވަންތަކަމާއި ކުރަ ގޮތްޕެރާވަލާއި ކަމުގައި ފުއްދުންތެރި އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތުގައި ދުޢާ ދަންނަވަމުއެވެ. އަދިގަނޑުގެ ޢަމަލުތަކަ މިފޮތުން ދިވެހި ބަސްކާރީ މުޖުތަމަޢަށް ފައިދާތަކެއް ކުރުމެވެ.

ޑރ. އަބްދުލްމަޖީދު އަބްދުލްވައްހާބު

20 ޖޫން 2007

ދުންފަތަކީ ކިހާވަރެއްގެ ނުރައްކާތެރި އެއްޗެއްތޯ؟

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން ސިއްޙަތަށް ލިބޭ ގެއްލުން ވަރަށްވުރެ ބޮޑުވެފައި ގިނަގުނައެވެ. ދުނިޔޭގެ ސިއްޙަތާބެހޭ ޖަމްޢިއްޔާ (W.H.O) އާއި މިނޫނަސް ސިއްޙަތާ ބެހޭ ބައިނަލް އަޤްވާމީ އެކިއެކި ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ ރިޕޯޓްތަކުން ދައްކާގޮތުގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ، މިއަދު ދުނިޔެ އިންސާނިއްޔަތަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު ނުރައްކަލެވެ. އެހެނަސް މިކަމާގުޅުން ހުރި ފަރާތްތަކުގެ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން ލިބިއްޖެނަމަ، މިބޮޑު ނުރައްކާ ވަރަށްބޮޑުތަން ކުޑަކުރެވިދާނެއެވެ. (W.H.O) ގެ ރިޕޯޓަކަށް ދައްކާގޮތުން ކޮންމެ އަހަރަކު ހަތަރު މިލިއަން މީހުން ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުގެ ސަބަބުން މުޅި ދުނިޔެއިން މަރުވެއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި މީހުން ގިނަވާ ނިސްބަތުން މިއަދަދު ދަނީ އަހަރުން އަހަރަށް އިތުރުވަމުންނެވެ. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ތަރައްޤީވަމުން ދުނިޔޭގެ ޤައުމުތަކާ މިހާރު ޤައުމުތަކުގައި މިއަދަދު އިތުރުވަމުންދާކަން ވަކިން ބޮޑުކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން ދިރާސާތަކުން ދައްކާގޮތުގައި 2020 ވަނައަހަރާ ހަމައަށްދާއިރު، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމުގެ ސަބަބުން މުޅިދުނިޔެއިން މަރުވާ މީހުންގެ އަދަދު، އަހަރަކު ދިހަ މިލިއަނަށް އަރާނެ ކަމުގައި ލަފާކުރެވެއެވެ.

ދެވަނަ ބޮޑުހަނގުރާމަ ނިމެން އުޅެނިކޮށް އެމެރިކާއިން ޖަޕާނުގެ ހިރޯޝިމާއަށާއި ނަގަސާކީއަށް ވައްޓާލި ދެ އެޓަމް ބޮމުން މަރުވެފައިވާ ގާތްގަނޑަކަށް 140,000 (އެއްލައްކަ ސާޅީސް ހާސް) މީހުންނެވެ.

އަދި މިހާދިޘާގެ ރޭޗިއާޝަވަންގެ އަސަރުކޮށްފައި އާދެ ފަހުން އެތައް ހާސް ބަޔަކުވަނީ މަރުވެފައެވެ. އެހެނަސް މިހާދިޘާގައި މަރުވި މީހުންގެ ޢަދަދާ ބަދަލުގާ ހަމަޔާރުކުވާ ގޮތުގައި 250,000 (ދެލައްކަ ފަންސާސް ހާސް) އަކަށްވުރެ ގިނައެއް ނުވާނެއެވެ. މިއާ ޖެހިގެން ދުނިޔޭގެ އިސްލާމްދީނާމެދު ކުރުމުގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢުތަކުން އަސަރުކާ ހަމަކަށް މިލިޔަން މީހުން އެބަ މަރުވެފައެވެ!!!! އާދެ! މިއީ ބަދަލު އަޅާ ކިޔާފުމުން ދުނިޔޭގެ ސަބަބުން، އިންސާނިއްޔަތަށް ފާޑު ނުރައްކާތެރި، އެބަދަލު ބޮޑަށްވުރެ ބޮޑު ނުރައްކާތެރިކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ. (1)

އިސްލާމްދީނަކީ އިންސާނާއަށް ދެދުނިޔޭގެ ބާއްޖަވެރިކަން ހޯދައި ދިނުމަށް މަގުދައްކާ ދީނެވެ. ﴿ إِنَّ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ يَهْدِى لِلَّتِى هِىَ أَقْوَمُ ﴾ (الإسراء: 9) މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން އެންމެ ސީދާވެގެންވާ ކަންތަކުގެމަގަށް މިޤުރުއާން މަގުދައްކައެވެ." އެހެންކަމުން ސިއްޙަތަކަށް ފައިދާހުރި އެންމެހައި ތަކެތި މިދީނުގައި ވޭ ހުއްދަކުރައްވާފައިވެއެވެ. ގެއްލުންހުރި އެންމެހައި ތަކެތި މަނާކުރައްވާފައިވެއެވެ. އިސްލާމް ދީނުގައި އެއްޗެއް މަނާކުރައްވާފައިވަނީ އެވަނީ ހަމަ ޙިކުމަތުން ކާޠިމުވެސް ގެއްލުމެއް ހުރި އެއްޗަކަށްވާތީއެވެ. މިގޮތުން ބަރުޤާއިދު ފައިދާހުރި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް ބާވަތްތަކުގެ މާގިނައި މިންނަސް އެއްގޮތް އެއްކަލަ ވޭ ބަޔާމް ކުރެވިގެންނެވެ. އަދި ހިމާގެ ހަރަކަތްތަކާއި ހިމާގެ ބިއްރައީން ގެއްލުންތޯ އެންމެހައި ހިކުމް ވޭ ބަރާބަރު ކުރައްވާފައެވެ. މިކަމުގައި އިސްލާމް ދީނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ

---

1 މަޢުލޫމާތު: ޑރ. މުޙައްމަދު ޢަލީ އަލްބާރު

މިންގަނޑަކީ ބަރަކާތް ކުރުވިފައިވާ އެއްޗެހި ހިފަވައި އެންމެހައި ތަކެއްޗަކީ ހުއްދަ ތަކެއްޗެވެ. އެއްޗެއް ބަރަކާތްކުރައްވާފައި އެއްޗެއްގައި އެކުލެވިގެންވާ ގެއްލުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން ލިބޭ ގެއްލުން

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ އެއްގޮތަކުންވެސް ދިނަ ގޮތެއް ގެއްލުން ހުރިކަމެކެވެ. މިކަމުން ގެއްލުން ލިބޭނީ، ހަމައެކަނި ބޯމީހަކަށް ނޫނެވެ. މީގެ އިތުރުން އިޤްތިޞާދީ ގޮތުންނާއި މާލީ ގޮތުންނާއި އަޚްލާޤީ ގޮތުންވެސް އެތައް ގެއްލުމެއް ލިބެއެވެ. މިހެންވާ ކަމަށްވާތީ ބޮޑު ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމީ ދީނީ ގޮތުން ބަލާއިރުވެސް ހުއްޓަ ކަމަކަށްވާއިރު އެކަން ކުރުމުން އެއަރުވައިގަންނަވިން ﷲ ބަރަކާތް ކުރައްވާފައިވާ ކަމަކަށެވެ.

އަނެކުންގެ ދުމުން ލިބޭ ގެއްލުން:

އަނެކުންގެ ދުމުން ބަލާއިރު، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ ރުޅި ގަދަވެފައިވާ މަގުފިލާކަމެކެވެ. ވަކިން ހާއްޞަގޮތެއްގައި ދުންފަތު ނުބޮއި މީހުން ރުޅިއައުމަށްފަހު އަވަސްއަރާވާނެއެވެ. އެހެންވީ ސިގިރޭޓު ބޯމީހުން ސިގިރޭޓު ނުބޮއިމީހުން ރުޅިއައިސް، ހަމައިން ނުއެއްޗި، މިހުންނާ ޖުވާބުދާރީ، އަނިޔާވެރިކަމާ ދަރިފަސް

ޒުވާބުކޮށް ވަރިކުރާ ހިސާބަށް ވެސް ހިނގައިދެއެވެ. އަދި ބައެއް ފަހަރަށް ސިގަރެޓް ނުލިބިގެން ވައްކަންކުރާ ހިސާބަށް ދެއެވެ. މިހުރިހާ ކަމެއްގެ ސަބަބަކަށް ވެފައި މިވަނީ ހަމަ ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމެވެ.

މާއްދީގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުން:

މާއްދީގޮތުން ބަލާއިރު، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން، ތިމާގެ ފައިސާ އެއްވެސް ބޭނުމެއްނެތި ގޮތުގައި ބޭކާރުކޮށްލީކަން ހަމަ ކޮންމެ މިހަކަށްވެސް އެނގޭނެއެވެ. މިކަން ކުރުމަކުން ބަނޑެއް ނުފުރެއެވެ! ކަރުހިއްކުމެއް ނުފިލައެވެ! ދުންފަތުން ދުމާ ދުނިޔޭގެ އިޤްތިޞާދަށްވެސް ބޮޑެތި ގެއްލުން ތަކެއްކުރެއެވެ! އަތޮޅުތަކީ ތަނަވަސްކަން ތަންކޮޅެއް ކުޑަ މިހެންކަމަ، މިކަމުންލިބޭ މާލީ ގެއްލުން އިޤްތިޞާދަށްވެސް ބޮޑުވާނެއެވެ. ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރާ މީހުންގެ ތެރެއިން ތިމާމެންގެ އަނބިދަރިންނަށް ބޭނުންވާ ކާއިން ބުއިމާއި ބޭހާއި ހެދުމާއި ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު ފަދަ، ކަންތައްތައް ބޭނުންވާ އަސާސީ ބޭނުންތަކުންވެސް މަޙްރޫމުވެފައިވެއެވެ!

މިކަމަށް މިބޭކާރު ހަރަދު ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ތިމާގެ އަނބިދަރިންނަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ހަރަދުކުރާނަމަ، އެބައިމީހުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުވެގެންދާނެ، މިއީ ދީނީގޮތުންވެސް އުފާވެރިކަމެއް އިޙްތިރާމްކުރަން ކަނޑައަޅާށެވެ!

ނިކަން ވިސްނާލާށެވެ! އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ކޮންމެ ދުވަހަކު

ތޮރިގަނޑު ވަޒިގައި ހުއްޓިހުރެގެން މޫދަށް ޖުޒިރާއެއް އެއްލާލައި، އެކަމުން
އުފާލިބިގަންނަ ނަމަ، އޭނާއަށް ބޭސްކުރަންވާފަދައިން ސިނދުކޭ ހަމަނުޖެހޭ
މީހެއްކަމުގައި އެންމެންވެސް ބުނާނެއެވެ. އެހެން ކަމުގައިވިޔަސް ނަމަ ނިކަން
ވިސްނަވާށެވެ! މިމާގެ ފަރިސާއިން ދުވާލެއްގެ ވަގުތަކަށް އޮތަށް ހުދުކާއާއި
މިމާގެ އަދިއްލަ އަތުން އަތިފާން ޖަހައި އަންނާރާ މިހަކާ ދެކު ބޯނިކޭ
ކިޔާބޮއެވެ؟ މިގެ ސަބަބުން ގެއްލިދަނީ ކާކުގެ ފައިސާ އެކަނި ނޫންތޯއެވެ
އެނގޭ ރަނގަޅުބާއެވެ. މިކަންކޮށްގެން މިމާގެ އަދިއްލަ ސިއްޙަތުވެސް
އަދިއްލައަށް ހަލާކު ކުރެވިދާނެއެވެ. އަދި މިގެ އިތުރުން މިކަމަކީ، މިކަމުގެ
ސަބަބުން އެހެންމީހުންނަށްވެސް އެތައް ގުނަގެއް ލިބޭކަމެކެވެ.

ސިއްޙީ ގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުން

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުގެ ސަބަބުން ސިއްޙަތަށްލިބޭ
ގެއްލުމަކީ، މިއަދުގެ ދުނިޔޭގައި އެއްވެސް މީހަކަށް ވަންހަނާ ވެފައިވާނޭ
ކަމެއްނޫނެވެ. މިކަމަކީ ދުނިޔޭގައިވާ އެންމެހައި ޑޮކްޓަރުންނާއި
ހަކީމުންނާއި އިއްތިފާޤުވާ ކަމެކެވެ.

މިގޮތުން ބަލާއިރު، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން
އިންސާނާގެ ސިއްޙަތަށްލިބޭ ގެއްލުމުގެ ތެރޭގައި، ކަރާއި އަނގައިގެ
ކެންސަރުޖެހުން ހިމެނެއެވެ. ހަމައެއާއެކު ދަތްތަކަށް ހަލާކުވެ، ފުއްޕާމޭއަށް
ކެންސަރުޖެހުން، ނޭވާލުމުގެ މަގުތަކަށް ބަލިތައް ޖެހެއެވެ.
ގޮހޮރުގައި ފާރުހެދެއެވެ. ހަރުބް އޭބޭލް ޖެހުން ގެދުވެރިވެއެވެ. މިހުރިހާ

ކަމެއް ދިމާ ވިޔަސް، ދުންފަތުގައި އެކުލެވިގެންވާ ވިހަ މާއްދާތަކުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެއީ ނިކޮޓިން އާއި ތާރު ފަދަ ގެއްލުންދޭ މައްދާތަކެވެ. ހަމަ އެފަދައިން ދުންފަތުގައިވާ ފަސްޖެ ކާބަންޑައި އޮކްސައިޑްގެ ސަބަބުން ލޭގައި އެކުލެވިގެންވާ، އޮކްސިޖަން ދަމައިގަތުމުގެ ބާރު ދަށްކޮށްލައެވެ. ތަފާސް ހިސާބުތަކުން ދައްކާ ގޮތުގައި، ކެންސަރު ޖެހޭމީހުންގެ ތެރެއިން 90% މީހުންނަކީ ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލުކުރާ މީހުންނެވެ.

މީގެ އިތުރުން، ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލު ކުރުމަކީ މަސްތުވާތަކެއްޗަށް މަގުފަހިކޮށްދޭ ކަމެއްކަމަށް ތަފާސް ހިސާބުތަކުން ދައްކައެވެ. މިރާއްޖޭގައި ވެސް ދާދިފަހުން ކުރެވުނު ދިރާސާއަކުން ދައްކާގޮތުގައި ޖަލަށްލާ ނަގާ މީހުންގެ 98% މީހުންނަކީ އާދަ ކުރިން ސިގަރެޓު ބޯއިފައި، ނުވަތަ ބޮޑުން އަރިސްފައިވާ މީހުންނެވެ. (2)

އިޖްތިމާޢީ ގެއްލުން

އިސްވެ ދެންނެވުނު ގެއްލުން ތަކާ އިތުރުން، ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލު ނުކުރާ މީހުންނަށްވެސް، އެކަން ކުރާ މީހުންގެ ސަބަބުން ވަރަށްބޮޑު ގެއްލުންތަކާއި ކުރިމަތިލާން ޖެހެއެވެ. އަދި އެބައި މީހުންނަށް އެކަމުން އެތައް އުނދަގޫތަކެއްވެއެވެ. އެހެން ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލު ކުރުމުގެ ސަބަބުން މާލީގޮތުން ތަފާތުކުރުވާ އެތަކެއްގައި ދިމި ބަދަލުކުރަ

2 މައުލޫމާތު: ޑާއިޝަތު ޑަލީ ނާޒް

އުދަނގޫތަކާއި ކުރިމަތި ލާންޖެހޭނީއެވެ. ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރާ
މީހާ ހަށިގަނޑުގެ ތެރެއަށް ދުން ދަމަނީ ފިލްޓަރެއް މެދުވެރިކޮށް. އެއާ
ޚިލާފަށް ޗުރުޓުގެން ހުކަން މީހާގެ ސޫރަތާއި އަނގައަށް ވަސްނަ ދުން
ވަދެގެންދާނީ، އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ފިލްޓަރު ވުރެއް ނުކުމެއެވެ.

ކުދުގައި ބިލީ ހުރެގެން ގައިގައާއި ނުބައިގަނޑު ދިރި އާދައިގެ
ދުމުގެ ނަބައިވަސް ހިފާތީވެސް މެއެވެ. އަމުދުން ބަނދު ކާބަރިއައްގަދަ
ބޮޑުގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމުގެ ސަބަބުން އެކަމުން ބިލި އުނދަގޫ
ބޭނުންވާނެއެވެ. ވަރަށް ގިނަފަހަރަށް ދަތުރު ހުތުރު ކޮށްއާލާ މިހުނަށް
ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރާ މިހުނގެ ހިބައިން ލިބޭ އުނދަގޫ ވަރަށް ވެސް
ބޮޑެވެ. ބިލުސިކަކާއި ބަސްފަދަ ހަލާކަގައި ދަތުރު ހުރާއިރު ޗިހިގެންއިނަ
މީހާ ސިގިރެޓް ބޮއިމުން އެކަމުން ލިބޭ އުދަނގޫ ހެދަރުމުން ހުރަސްޗިހިފައިވަސް
ހިހައް މިހުނަނަހެވެ؟ ރޮބާހަކާއި ރަސްބަރަނބު ފަދަ ހަސްހޮނދައިވެސް
ސިގިރެޓް ބައިމުން އެހައް ބަހަކަން އުނދަގޫވާއެވެ. ގޭ ހަރުގައި ވެސް
ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ހުރުމުން ހުދުނާއި އަނބިމާއަރުވެސް އެހަކައް
އުނދަގޫވާ ހުރިމަތިފާން ޖެހެއެވެ.

ސިގިރެޓް އުފެއްދުން

މުދުނިޔޭގައިވެސް ސިގިރެޓް އުފެއްދުމަށް މަސްހުނު
ކޮންފުނިތައް އެންމެގިނައީ އެމެރިކާގައެވެ. ދުނިޔޭގައި އެންމެ ފުރަތަމަ
ދުންފަތު މުޤައްދިމާކޮށް އިސްތިފާދަ އެމެރިކާގެ ވެރިޔާގައެވެ.

ހަމައެފަދައިން ފަސާދުކުރަނިވި ހަތިޔާރުތަކެއް އެންމެ ގިނައިން އުފައްދަނީ
އެމެރިކާއިންނެވެ. އޭޝިއާ ފަރާތަކަށް ގެއްލުންދޭ ވިޔަފާރިވެސް އެންމެ
ގިނައިން ޗައިނާއަށް ބޭރުކުރާ ޤައުމަކީވެސް އެމެރިކާއެވެ.

ސިގަރެޓު އުފައްދާ ކުންފުނިތަކުން، ކޮންމެ ދުވަހަކު
އަށާރަ ބިލިއަން ސިގަރެޓު އުފައްދާ ކަމުގައި ވެއެވެ. މިގެ މާނައަކީ،
ދުނިޔޭގައިވާ ކޮންމެ އިންސާނަކަށް، ކޮންމެ ދުވަހަކު ތިން ސިގަރެޓު
އުފައްދާކަމެވެ. އަދި މީހުންގެ ސިގަރެޓުބުއިމުގައި އެކުލެވިގެންވާ ވިހައީގެ
މާއްދާ "ނިކޮޓިން" (އިންގްރޭޒިން ކިޔާ ނަމަކަށް ކުރެވޭ ކިބައިން ބަހާނަ
ވެދާޅުކުރާ ހަރިގަނޑުގަނޑު ގޮސްވާގޮތުން ކަމުގެ) މުޅިދުނިޔޭގައިވާ އެންމެން
ފަސާދަކުރާ ބާރު މިގައި އުފެއްދިގެންވެއެވެ!

ސިގަރެޓާއި ދުންފަތާއި ބަނގުރާއާއި މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުން ކުރުމުގެ ސަބަބުން
ދުނިޔޭގެ ބައެއް ޤައުމުތަކުން ކޮންމެ އަހަރަކު މަރުވާ މީހުންގެ ތަފާސް ހިސާބު

މަސްތުވާ ތަކެއްޗާއި އެހެނިހެން ކުނބޮއެ	ބާ	ދުންފަތް	ޤައުމު
20,000	125,000	400,000	އެމެރިކާއިން
188	25,000	110,000	އިނގިރޭސި ވިލާތުން
		140,000	ޖަރުމަނުން
	23,000		އޮސްޓްރޭލިޔާއިން

މިޢަދަދުތަކަށް މިގޮތަށް ތަރައްޤީއައިރު، ޖިންސަކަށް ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީކުރުމަކާ

މިކަމާ ތަރައްޤީކުރުމުގެ ރިޕޯޓުގެ ހުރިގޮތަށްވަނީއެވެ. އެކަމަކުވެސް ފާހަގަކޮށްލެވޭ

ކަމަކީ، މިތަރައްޤީކުރުމުގެއިތުރުން ދުންފަތާއި ސިގަރެޓުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުން

ދަށް ދުވަހުން ދުވަހަށް އިތުރުވަމުން ކަމެވެ.

1985 ވަނަ އަހަރު މިޝުރުން 45 ބިލިޔަން ސިގަރެޓް

ވިޔަފާރިވާއިރު، 2000 ވަނަ އަހަރު އެފަހުގައި މިއަދަދު ވަނީ 85

ބިލިޔަނަށް އަރާފައެވެ. ސަޢޫދީ އަރަބިއްޔާގައި 1972 ވަނަ އަހަރު މިއަދަދު

އޮތީ 5.6 ބިލިޔަނުގައެވެ. ނަމަވެސް 1984 ގައި އެތާނގައި މިއަދަދު

52.5 ބިލިޔަނަށް އަރާފައިވާއިރު، 1994 ގައި ސަޢޫދީ އަރަބިއްޔާއިން

ވިޔަފާރި ސިގަރެޓުގެ އަދަދު 56.5 ބިލިޔަނަށް އަރާފައިވެއެވެ.

ބަންގްލަދޭޝްގައި 60,000 ހޮސްޕިޓަލްގެ ބެޑުގައި ދުންފަތް

އިންދައެވެ. އަދި މިފަހުގައި ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް 250 މިލިޔަން ސިގަރެޓް

ދުވައްދައެވެ. ބަންގްލަދޭޝްގައި ދުވާލަކު ފަސް ސިގަރެޓް ބޯމީހެއްގެ

ޢާއިލާގެ މީހުން، އެބައިމީހުންނަށް ބޭނުންވާ ކާބޯ ތަކެތީގެ ހަތަރުބައިކުޅަ

އެއްބައިން މަދުކުރުމެވެ. ހަމައެހެންމެ ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމުގެ

ސަބަބުން ބަންގްލަދޭޝްގައި އަހަރަކު 18,000 ކުދިން މަރުވެއެވެ. (3)

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން ގެއްލުން ލިބޭފަރާތައިން

ދުންފަތް ގަސް ހައްދުމުން ވެސް ވަރަށްބޮޑު ގެއްލުން ލިބެއެވެ. ސަބަބަކީ

ދުންފަތް ހައްދުމުން ދަގަވާއި ގޮވާން ހައްދާ ބިން މަރުވެއެވެ. ދުނިޔޭގެ

---

3 މަޢުލޫމާތު: ޑރ. މުޙައްމަދު ޢަލީ އަލްބާރު

ކާބޯތަކެތި މަދުވުމުގެ ސަބަބުން ހާލަތުގައި ޖެހިފައިވާ ފަޤީރުންގެ ޢަދަދު ނުހަނު ގިނަވެފައިވާއިރު، ދުންފަތް ހައްދާ ބިންތަކުގައި މާލާއި ގޮވާން ހައްދަނަމަ މިހާރު ކުރިމަތިވެފައިވާ ފަޤީރުކަމުގެ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ޙައްލެއް އަންނާނެކަން ކަށަވަރެވެ.

މީގެ އިތުރުންވެސް ދުންފަތް ހައްދުމަށް ކުރެވޭ ބޮޑު ހޭދައަކީ ވެސް ބޭނުމެއްނެތް ގޮތުގައި ކުރެވޭ ހޭދައެކެވެ.

ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިގިރެޓާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އެތެރެކުރާ މިންވަރު

ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކާ އެއްފަދައިން ސިގިރެޓް އެތެރެކުރާ މިންވަރު ދިވެހިރާއްޖޭގައިވެސް ދަނީ ދުވަހުން ދުވަހަކަށް އިތުރުވަމުންނެވެ.

ތަފާސް ހިސާބުތަކުން ދައްކާދޭގޮތުގައި، ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ސިގަރެޓުގެ، އެއް އަހަރުން އަނެއް އަހަރަށް އިތުރުވަމުން ގޮސްފައިވެއެވެ. 2000 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރި ސިގަރެޓުގެ އަގަކީ 56,418,541.52 ރުފިޔާއެވެ. ނަމަވެސް 2006 ވަނަ އަހަރު މިއަދަދު 89,633,394.45 ރުފިޔާއަށް އަރާފައިވެއެވެ.

2007 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ހުށަހެޅުއްވުމުން މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ އޯނަރަބަލް ޤާސިމް އިބްރާހީމް ވިދާޅުވެފައިވަނީ، ސަރުކާރަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރު ކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން، ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ސިގަރެޓުން ނަގާ އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީ 100%

ޕްރެޝަނޭ ބޮޑު ކުރައްވަން ސަރުކާރުން ޤަސްދު ކުރައްވާ ކަމުގައެވެ.

މިހާރު ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ކޮންމެ ސިގަރެޓަކުން 30 ލާރި ޑިއުޓީ ނަގައެވެ. އޭގެ މާނައަކީ މިގޮތުން ޕެކެޓެއްނަމަ ކޮންމެ ސިގަރެޓަކުން 60 ލާރި ޑިއުޓީ ނެގެނީއެވެ. 3 އޮކްޓޫބަރު 2007 ގައި ސަރުކާރުންވަނީ މިކަމާބެހޭ ބިލެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފައެވެ. މަޖިލީހަށް މިބިލު ހުށަހެޅުއްވުމުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވީ: ސިގަރެޓުގެ ޑިއުޓީ ބޮޑު ކުރައްވަނީ ސިއްޙަތަށް ލިބޭ ގެއްލުން ބޮޑުކަމުންނެވެ. ކޮންމެއަކަސް ޑިއުޓީ ބޮޑުކުރުމުން ސަރުކާރަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުވާނެއެވެ. އެހެނަސް ސިގާރާ ސިގަރެޓުން ނަގާ ޑިއުޓީ ބޮޑުކުރުމުން ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލުކުރުން އެއްވެސް މިންވަރަކަށް މަދުކުރެވިދާނެބާވައެވެ؟

ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލުކުރުމަކީ ހަމައެކަނި އާދައެއްތަ؟
ނުވަތަ ދޮވިރިޔާކަމެއްތަ؟

ދިރާސާތަކުން ދައްކާދޭގޮތުގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލުކުރުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ދޮވިރިޔާކަމެކެވެ. ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލު ކުރާ، ކޮންމެ ސަބަބަކަށްވުން 85 އާއި 90 އާ ދެމެދުގެ މިންސް، އެއަށް ދޮވިރިޔާކަމުގައި ވެއެވެ. އެއާ ޚިލާފަށް، ރަބަރުންގެ ތަކެއިން އެއަށް ދޮވިރިޔާ ކަމުގައިވަނީ، ސަބަބަކަށްވުން އެންމެ 15% އެވެ. މިގޮ ސިއްރަކަށް ވަނީ ދުންފަތުގައި އެކުލެވިގެންވާ ވިޔަފާރި މާއްދާއެއް ކަމުގައިވާ ނިކޮޓިންއަށް އެންމެ ވަރުގަދައަށް ދޮވިރިޔާ އެއް މާއްދާ

ކަމުގައިވުމެވެ. ލަންޑަންގައި ހުންނަ މެޑިކަލް ޑޮކްޓަރުންގެ ޝާހީ
ކޮލެޖް (The Royal Colleges of Physicians in London)
ގައި، މަސްހޫވާ ބަކާއްސާ އަގާ ބަލައި، ނިކޮބަންއަރ އިންސާނުންނާއި
ބައިވަރުން ތުވިރިޤާ މިންވަރު ބެލުމަށް، ކުރުވުން ދިރާސާއެއްގެ
ނަތީޖާ ތަރައްކާދޮމުން، އެންމެ ވަރުގަދަ މަސްހޫވާ ބާވަތުގެ ތިރާގައި
ހިމެނޭ ހިލާއިނާއި ކޮހިން އަނބުރާ، ދުންފަތުގައިވާ ނިކޮޓިންއަރ
ދުވަހާ މިންވަރު، ކުޑަކޮށްކަންވަނީ ކަނަވަރު ކުރުވިފައިވެ. އަދި
ޕައިޕްއެވެ. ހިލާއިނާއި ކޮހިން އަނބުރާ ނިކޮޓިންއަރ ދުވަހާދީއެއް
މާބޮޑުކަމުގައިވެސް ބައެއް ދިރާސާތަކުން ދައްކައިދެއެވެ. އެއްކަލަމުން ރާއި
މަސްހޫވާ އެއްޗެހިގެ ތަރާތީ ބާވަތްތަކަށް މިހެން ދުވަހާ ވަރަށްވުރެ،
ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން އެއަށް ދުވަހާދީއެއް މާބޮޑުކަމުގައި
ދާނަ ކުރެވިއެވެ. ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުން ޖާރީވެފައިވާދީއެއް
ބޮޑުކަމީ މިގެ އެއްސިއްރުވެ. އެހެންވެ، ކޮންމެ ދުވަހަކު އަދާރު
ބިލިއަން ސިގަރެޓްގެ ދުން ދުނިޔޭގައިވާ އިންސާނުންގެ އެބުރަޔައްބަން
ދަމާކުރުގައިވެއެވެ. މިގެ އިބުރުން އެބައް ސަބަބަ ބޮން ދުންފަތު ކޮންމެ
ދުވަހަކު މުޅި ދުނިޔޭގައި އެކިސިފަތަކުގައިވާ ބޭނުންކުރެވިއެވެ. (4)

4 މައުލޫމާތު: ޖ.ރ. މުހައްމަދު އަލީ އަލްބާރު

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުގެ ޙުކުމް

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ ޙަރާމް ކަމެއްތަ؟

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން އެންމެ ފުރަތަމަ ތަޢާރަފުވެގެންއައީ މީލާދީން 16 ވަނަ ޤަރުނުގެ ތެރޭގައެވެ. މިކަން އެންމެ ފުރަތަމަ ތަޢާރަފުވެގެން އައިސްފައިވަނީ، އެމެރިކާ ހޯދި ސްޕޭން މީހުންގެ ކިބައިން ކަމުގައިވެއެވެ. މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ތަޢާރަފުވީ ހިޖުރީ 11 ވަނަ ޤަރުނުގެ ފަށުގައެވެ.

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ދުވަސްވަރު މީހުން ބޭނުންކުރި ކަމަކަށްނުވާތީ، އެއްވެސް ދަލީލެއްގައި ސީދާ ސިފައިގައި ޒިކުރުވާ ޙަރާމް ކަމުގާ އައިސްފައެއް ނުވެއެވެ. ރަސޫލުﷲ ﷺ ސުވަރުގެ ވަޢުދުގައިވާ ކަމަކަށްނުވާކަމުގައި ވަކި ބާވަތެއްގެ ކަންތައްތަކެއް، އަދި ...

މިފަދަ ...

ވިދާޅުވެފައިވަނީ، މިއީ މަސްއޫލު ކަމެއް ކަމުގައެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ،
އާންމުގެ ބައެއް އިސްކުޅުވެރިން މިއީ ހުއްދަކަލާކާވާސް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.
އަންބައި އިސްކުޅުވެރިން، މިކަމުގައި ވަކިކަޒަކަން އެއްކޮށް ވިދާޅުވާން
ފަހަސްޓެރި ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

އެހެންކަމުން، މިކަމުގައި އިސްކުޅުވެރިންގެ ޒައުޤު ތަޙްލީލުކުރައްވީ
ސަބަބާމެދު ވިސްނާލުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެކެވެ. މީގެ ސަބަބުކަން
ވެފައިވަނީ، ދީނުފަދަ އިސްލާމީޝަރީޢަތު ކުރުމުން ބިދުޢަތުތެރިންތަކަށް
ގެއްލުމުގެ މައުލޫމާތު އެބައިމީހުންނަށް ލިބިވަޑައިގެންފައިވާ މީހުންތަކުގެ
ތަރުޖަމާކުރެވުނީ. އެއީ، ދީނުފަދަ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ބިދުޢަތްތެރިން
ލިބިގެންދިޔަ އެމީހުންގެ ފުރަތަމަ ހަގީގަތް ހާމަވެއްޖެއެވެ.
އެހެންކަމުން، ހައްދުކަލައް ކަމުގައި ފަހުމުކޮށް އިސްލާމީ އެހިތަށް
ފަހުމު ދެއްކުމަކީ މިސަބަބަށްޓަކައެވެ. އެހީ، އިސްލާމުދީނުގައި
ހަރުގެ އެއްޗެއްގެ ތަސްލީމުކުރާ އެއެއްޗެއް ބަރާބަރުކަމުގެ ދެލިކެއް
ނަތީޖާއަކީ ހައްދުވުން ކަމުގައިވާތީ، އެއަށް ބައްލަވައި އެޒާތަށް
ފަހުމު ދެއްކުމަކީ ދަރަޖަ. މަސްއޫލު ކަމުގައި ވިދާޅުވެފައި އިސްލާމީން
އެހެން ވިދާޅުވެފައިވަނީ، އިބްރާހީމް ނަބިއްޔާ އެއީ ދެއްކުމުން ހުކުރު ކަރެއްކާން
އަނިޔާވެރިންނަށް ނުކުމެ ކަމުގައިމީހުން އެއީ، ފައިދާލެއް ކަމަކަށް
ނުވާނެއި ނުބައި ވަސްތުވާ އެއްޗެއް ކަމުގައިވާނެއެވެ. ބަރާބަރު ކަމުގައި
ވިދާޅުވެފައިވާ އިސްލާމީން އެހެން ވިދާޅުވެފައިވާ ދީނުފަދަ ދެއްކުން
ލިބިކަމުގެ ފުރަހަތަ މަޢުލޫމާތު ލިބިވަޑައިގެން ނަތީ ކަމުގައިމީހުން،
އެއީ ފައިދާނެއް ނުވާ ގޮތުގައި ކުރުވާ ބާރާތު ހަދައިކަލުން ފައިދާލެއް، ބާރާތު

ރޯދަކުރުން އިސްލާމް ދީނުގައި ބަރާމް ކުރެވިފައިވާ ޗީޒެކެވެ.

ކޮންމެއަކަސް، ދުންފަތުގެ ޙުކުމާމެދު ވަކި ދަލީލެއް އައިސްފައި ނުވުމުން ދެން ބަލަންޖެހެނީ، މިކަމަށް ސިއްޙީ ގޮތުން ބަލާއިރު ކޮންކަހަލަ ކަމެއްތޯއެވެ. މިކަން ކަނޑައަޅަން އެނގޭނީ ކަމުގެ މާހިރުންނަށެވެ. މިގޮތުން ބަލާއިރު، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ ކަނޑައެޅިގެން ސިއްޙަތަށް ގެއްލުން ހުރި ކަމެއްކަން މިކަމާބެހޭ ދިރާސާތަކުން ކުރެވިފައިވާ ހުރިހާ ދިރާސާތަކުން ސާބިތުވެފައެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން އަނގައަށާއި، ދުލަށާއި، ބޮޑުބަނޑަށާއި، ހިތުގަނޑަށާއި، ނޫރާ ހިނގާ ހޮޑިތަކާއި، ފުއްޕާމޭއާއި، ގޯލް ބްލެޑަރުއާއި، ޖޮއިންޓްތަކާއި، މިސްނަސް އޮވަރީސްގެ ކިޑްނީގެ ބަލިތަކަށް ކެންސަރު ޖެހޭކަން ސާބިތުވެފައެވެ. ހަމައެއާއެކު ހިތާ ގުޅިފައިވާ ކޮލެސްޓްރޯލްގައި ސަރުބީ ޖެހުމުގެ ސަބަބުން ލޭހިނގުން ހުއްޓި ހިތުގެ ބަލިތައް ޖެހި، ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި ހިތް ހުއްޓިގެން މަރުވާ ހިސާބަށްވެސް ދެއެވެ. ބަނޑުބޮޑު އަންހެނުން ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން ބަނޑުގައިވާ ކުޑަ ދަރިފުޅަކަށް ގެއްލުންވާކަން ދިރާސާތަކުން ސާބިތުވެފައެވެ. ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން ބިއްސަރަށް ދިޔާ ގެއްލުމާއި ބޮޑެތިމީހުންނާއި، މިކަމުގެ ސަބަބުން ދިމާވާ އެކިއެކި ބަލިތަކާ ބެހޭގޮތުން 1974 ގައި، ޑަބްލިޔު. އެޗް. އޯ ގެ ފަރާތުން، ޖެނީވާގައި، ބައިނަލް އަޤްވާމީ ކޮންފަރެންސެއް ބޭއްވިއެވެ. މިކޮންފަރެންސްގައި ދުނިޔޭގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އިދާރާ ޖަމާޢަތްތަކުން ޑޮކްޓަރުންނާއި ޕްރޮފެސަރުން ބައިވެރިވެފައިވެއެވެ.

މިކޮންފަރެންސަށް ފަހު، ނުކުތް ބަޔާނުގައި އައިސްފައިވެއެވެ.

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ، ފުއްޕާމެއަށް ކެންސަރުޖެހުމަށް ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު ސަބަބެވެ. މީގެ އިތުރުން ހިތާމަޔާ ދިމާވާ ފަދަ ކެންސަރުތަކާއި ސަރުބޭޖަހައި ފާހިނގުމަށް ދަތިވެ ހިޔޮތައް ބަދުލަށް ގަދަވެރިވާ ސަބަބެކެވެ. ހަމައެހެންމެ ދަރުމާއި، ކަރާއި، ފުންކަރުއަސްވާއި، ގޮތް ބޮޑުޖެހި ގައި ކެންސަރުޖެހޭ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ވަރަށްބޮޑަށް ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ހިމެނެއެވެ. އަދިވެސް މިކަމުން ދިމާވާ ގެއްލުމުގެ ތެރޭގައި ދަރިން ފައިބައިގެން ދިއުމާއި، މިނިއުމުގެ ކުރިން ދަރިފުޅު މަރުވުމާއި، ގޮއްސުރޭގައި މަރުވުމާއި، ގޮތުރު ފާރުވުން ހިމެނެއެވެ.

އިސްވެދިޔަ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، ސިޔާސީ ބައިމަޔާ ހަރާމްކަމުގެ ކަން އަންގައިދޭ ވަރަށްގިނަ ޙާއްމު ދަލީލުތައް އެބައުޅެވެ. އިސްލާމް ދީނުގައިވެސް އިންސާނުންނަށް ފައިދާހުރި ރަގަޅުހައި ތަކެއްޗަށް ހަލާލު ކުރައްވާފައެވެ. ހާނިކަރުވަން ގެއްލުންދޭ ހުރިހާ އެއްޗެއްވެސް ހަރާމް ކުރައްވާފައެވެ. އަދި އެފަދަތަކެތިން ދުރުހެލިވުމަށް ވެސް އަމުރު ކުރައްވާފައެވެ. ހަމައެހެންމެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އުނދަގޫ ކުރިމަތިވެސް އިސްލާމް ދީނުގައި ހަރާމް ކުރައްވާފައިވާ ކަމެކެވެ! ފައިސާ ބޭކާރުކުރުން އިސްރާފު ކުރިމަތިވެސް ހަރާމް ކަމެކެވެ!

އެކަން އަންގަވަމުން الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡخَبَٰٓئِثَ﴾ (الأعراف: 157) މާނައީ: "އެކަލާނގެ ފާނު ޠާހިރު ރަގަޅު ތަކެތި ހަލާލު ކުރައްވައެވެ. އަދި ގެއްލުންދޭ ނަޖިސް ތަކެތި ހަރާމް ކުރައްވައެވެ".

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ގެއްލުން ދޭކަން

ހަށިގަނޑަށް އެކަންޏެއް ނޫނެވެ. އަދި ކީއްތޯއެވެ. ތިމާގެ މުދަލަށާއި ތިމާގެ ޢާއިލާއަށާއި ތިމާގެ މުޅި މުޖުތަމަޢަށްވެސް އޭގެ ގެއްލުން ފޯރައެވެ. ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ތިމާގެ ހަށިގަނޑަށް ލަސްލަހުން އަނިޔާކުރުމުންގޮސް އަމިއްލައަށް މަރުވެގެންނީއެވެ. އިސްލާމްދީނުގައި އަމިއްލައަށް މަރުވުން ވަނީ ޙަރާމް ކުރައްވާފައެވެ. މާތް ﷲ ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ (النساء: 29) މާނައީ: ”ތިޔަބައިމީހުން އަމިއްލައަށް ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސުތައް ނުމަރާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނުހަނު އޯގާތެރިވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.“

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ އެއްގޮތަކަށްވެސް ކިހިނެއްގޮތުން ގެއްލުން ހުރިކަމެއްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަނީ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގި ސާފުވެފައެވެ. މާތްވެގެންވާ އިސްލާމް ދީނުގައި ގެއްލުންދޭ އެންމެހައި އެއްޗެހިން ދުރުހެލިވުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށްވަނީ އަންގަވާފައެވެ. ރަނގަޅު ތަކެތި ޙަލާލު ކުރައްވައި އަދި ނުބައި އެންމެހައި ތަކެތި ވަނީ ޙަރާމް ކުރައްވާފައެވެ. ބިމުގައި ﷲ ހައްދަވާފައިވާ ކޮންމެ ރަނގަޅު އެއްޗަކީ އިންސާނާއަށް ފައިދާކުރުވާފައިވާ އެއްޗެކެވެ. އަދި ގެއްލުންދޭ ކޮންމެ އެއްޗަކީ ޙަރާމް އެއްޗެކެވެ. މިކަމަށް އިޝާރާތްކުރައްވަމުން އެކަލާނގެ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ كُلُوا۟ مِمَّا فِى ٱلْأَرْضِ حَلَٰلًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا۟ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ ۚ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٨﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِٱلسُّوٓءِ وَٱلْفَحْشَآءِ وَأَن تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾﴾ (البقرة: 169 - 168) މާނައީ: ”އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ބިމުގައިވާ ރަނގަޅުތަކެތިން ޙަލާލު

ގޮތުގައި ތިޔަބައިމީހުން ކައިބޯއި ހަދާށެވެ! އަދި ޝައިޠާނާގެ ފިޔަވަޅުތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ތަބާ ނުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން އޭނާއަކީ ތިޔަބައިމީހުންނަށްވާ ބަޔާންވެގެންވާ ޢަދާވާތްތެރިއެކެވެ. އޭނާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގޮވަނީ ނުބައިކަންތަކަށް ކުރުމަށާއި ފާޙިޝްކަންތަކަށް ކުރުމަށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނޭނގޭ ވާހަކަތައް ﷲ އާ މެދު ހައްކާ ބުނުމަށެވެ.“ އަދިވެސް އެކަލާނގެ ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ وَكُلُوا۟ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ حَلَٰلًا طَيِّبًا ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِىٓ أَنتُم بِهِۦ مُؤْمِنُونَ ﴾ (المائدة: 88) މާނައީ: ”ބިމުގައިވާ ޙަލާލު ރަނގަޅު ތަކެތިން ތިޔަބައިމީހުން ކައިބޯއި އުޅޭށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން އީމާންވާ ﷲ އަށް ތިޔަބައިމީހުން ބިރުވެތިވާށެވެ!“ ތިމާގެ އަތުން ތިމާގެ ހަށިގަނޑު ހަލާކުގެ ތެރެއަށް އެއްލާނުލުމަށް ގޮވާލައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ وَلَا تُلْقُوا۟ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى ٱلتَّهْلُكَةِ ﴾ (البقرة: 195) މިއާޔަތުގައިވާ ފަދައިންނެވެ.

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ގެއްލުން ލިބޭނީ ތިމާގެ ހަށިގަނޑަށް އެކަންޏެއް ނޫނެވެ. އަދި ޖީރާނުންނަށެވެ. ތިމާގެ މުދަލަށާއި ތިމާގެ ޢާއިލާއަށާއި ތިމާގެ މުޖުތަމަޢަށްވެސް އޭގެ ގެއްލުން ފޯރާއެވެ.

މުދަލުން އިސްރާފުކުރުން އިސްލާމް ދީނުގައިވެސް ޙަރާމް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އިސްރާފުކުރާމީހުން މަނާކުރައްވަމުން މާތް ﷲ ވަޙީކުރައްވައެވެ.

﴿ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ ٱلْمُبَذِّرِينَ كَانُوٓا۟ إِخْوَٰنَ ٱلشَّيَٰطِينِ ۖ وَكَانَ ٱلشَّيْطَٰنُ لِرَبِّهِۦ كَفُورًا ﴿٢٧﴾ ﴾ (الإسراء: 27 - 26) މާނައީ: ”ތިބާ އިސްރާފު ނުކުރާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން އިސްރާފުކުރާމީހުންނީ ޝައިޠާނުންގެ ބައިވެރިންނެވެ. އަދި ޝައިޠާނާ އޭނާގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެއަށް ކުފުރުވެރިވެގެންވީކަން ކަށަވަރެވެ!“

ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް ލިބިފައިވާ މުދަލާމެދު ހުރި ހިސާބެއް
ލިބޭނެ އެއްޗެއްކަމާއި ހޯދުމާ ހިސާބެއް، ޤިޔާމަތް ދުވަހު ސުވާލު
ކުރެވޭނެއެވެ. މާތް ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާނު ކުރައްވާފައިވެއެވެ. لَنْ تَزُوْلَ
قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنْ عُمُرِهِ فِيْمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ
فِيْمَا أَبْلاَهُ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيْمَا أَنْفَقَهُ وَعَنْ عِلْمِهِ مَاذَا عَمِلَ بِهِ؟ (5)
މާނައީ: "ހަތަރުކަމަކާމެދު އަޅުވެރިޔާ ސުވާލު ނުކުރެވެނީސް ޤިޔާމަތްދުވަހު
އެއްވެސް މީހަކު އޭނާގެ ފައިތިލަ ހުރިތަނުން ފިޔަވައިނުލާނެއެވެ. އޭނާ
އޭނާގެ އުމުރު ހޭދަކުރީ ކޮންކަމެއްގައިތޯއެވެ. އަދި އޭނާގެ
ޒުވާން ދުވަސްވަރު ހޭދަކުރީ ކޮންކަމެއްގައިތޯއެވެ. އަދި
އޭނާގެ މުދާ ލިބިގަތީ ކޮންގޮތަކުންތޯއެވެ. އަދި ހޭދަކުރީ ކޮންކަމެއްގައިތޯ،
ސުވާލު ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ޢިލްމާމެދު ޢަމަލުކުރީ ކިހިނެއްތޯއެވެ.
ސުވާލު ކުރެވޭނެއެވެ."
ދީނުގައި އިސްލާމްދީނުގެ ނަޒަރުގައި ކުރިއަރާ ތަރައްޤީވުމަށް
ވިޔަފާރިކުރުން ޙަލާލުކަމުގައި ބަލައިގަނެ ދެކޭ
އިސްލާމްދީނުގައި ބަލައިގަނެ ދެކުމަށް ވަކި ބާރެއް ކުރައްވާފައެވެ.
މާތް الله ވަޙީކުރައްވާފައެވެ. ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَأۡكُلُوٓاْ أَمۡوَٰلَكُم
بَيۡنَكُم بِٱلۡبَٰطِلِ إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَٰرَةً عَن تَرَاضٖ مِّنكُمۡۚ وَلَا تَقۡتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمۡۚ إِنَّ
ٱللَّهَ كَانَ بِكُمۡ رَحِيمٗا ﴾ (النساء: 29) މާނައީ: "އޭ އީމާންވި މީހުންނޭވެ!
ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދާ ބާޠިލުގޮތުގައި ކެއުމާ

5 ތިރްމިޛީ: ٢٤١٧. ޞަޙީޙު ޙަދީޘް އަލްބާނީ

އަނެއް ބައެއްގެ މުދާ ބާޠިލުގޮތުގައި ކައިނުގަންނާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސުތައް ޤަތުލު ނުކުރާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله އީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް އޯގާވަންތަ ވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ.“

މިހުރިހާ ގޮތަކުން ބަލާއިރުވެސް، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމީ ޙަރާމް ކަމެއްކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އިސްލާމީ ދުނިޔޭގެ މަޝްހޫރު އިތުބާރުހިފޭ ބޮޑެތި ޢިލްމުވެރިން ވެސް، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމީ ކަނޑައެޅިގެން ހުރި ޙަރާމް ކަމެއްކަމުގައި ފަތުވާ ދެއްވާފައިވެއެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ސަޢޫދީ ޢަރަބިއްޔާގެ ކުރީގެ މުފްތީ سَمَاحَةُ الشَّيْخ عبد العزيز بن بَاز، ސަޢޫދީ ޢަރަބިއްޔާގެ ބޮޑެތި ޢިލްމުވެރިންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރު فَضِيْلَةُ الشّيخ مُحَمَّدُ بُنُ صَالِحِ الْعُثَيْمِيْنَ އާއި، ކުރީގެ شَيْخُ الأَزْهَرِ އަކަރް ހުންނެވި الشَّيْخُ جَادُ الْحَقِّ عَلِيّ جَادُ الْحَقِّ އާއި، ޤަޠަރުގެ މުފްތީ فَضِيلَةُ الشَّيْخُ يُوْسُفُ بُنُ عَبْدِ اللهِ الْقَرْضَاوِيْ އާއި، މިޞްރުގެ ކުރީގެ މުފްތީ ޑރ. نَصْرُ فَرِيْدُ وَاصِلُ އާއި، ސަޢޫދީ ޢަރަބިއްޔާގެ ބޮޑެތި ޢިލްމުވެރިންގެ މަޖިލީހުގެ ނާއިބު ރައީސް الشَّيْخُ عَبْدُ الرَّزَاقِ عَفِيْفِيْ، ފަދަ ކިތަންމެ ކިތަންމެ ބޭކަލުން ހިމެނިވަޑައިގަންނަވައެވެ. މީގެ އިތުރުން ސަޢޫދީ ޢަރަބިއްޔާގެ ބޮޑެތި ޢިލްމުވެރިންގެ މަޖިލީހުންނާއި، މިޞްރުގެ ދާރުލްއިފްތާ އިންނާއި، އަލްއަޒްހަރު ޔުނިވަރސިޓީގެ ފަތުވާ ކޮމިޓީންނާއި، ޖާމިޢަތުލްއިމާރާތު އިސްލާމީގެ އިސްލާމީ ފިޤްހު ކައުންސިލްތަކުން ވަނީ ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމީ ކަނޑައެޅިގެން ހުރި ޙަރާމް ކަމެއްކަމުގައި ފަތުވާ ދެއްވާފައިވެއެވެ.

ކުރީގެ ޝައިޚުލް އަޒްހަރު الشَّيْخُ جَادُ الْحَقِّ عَلِيّ جَادُ الْحَقِّ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ”ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ސިއްޙީގޮތުންނާއި

އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުންތަކާ ބެލޭގޮތުން ލިޔެވިފައިވާ އެތައް ލިޔުމެއް ކިޔުމަށްފަހު، އަދުގެން މިބޭނުމަށް ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކު ކުރުމީ ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާން ކަމެކެވެ. އެހެން ކަމުން ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކުކުރުމާ މީހުން މިކަން ހުއްޓާލަން ޖެހެއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކު ނުކުރާމީހުންނަށް މިއާ ގޮތްނުވާނެ ވަކިއުސޫލެއްކަމަށްވެ."

ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކުކުރުމަކީ ބަޔާން ކަމާއިކަމުގައި ވިދާޅުވުމަށްފަހު ޑރ. يُوْسُفُ القَرْضَاوِيْ ވިދާޅުވަނީ، ބައެއް އިޤްތިޞާދުވެރިންނަށް ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކު ކުރެއޭ ބުން، ބައެއް މީހުން މިކަން ހުއްޓުވާލަން އުޅެމުންދެއެވެ. އިޤްތިޞާދުވެރިއަކު ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކު ކުރީ ކަމުގައިވިޔަސް އެކަށީގެންވާ ކުރުކުރުމުން ވަޒީފާދޭ މީހެއް ނުކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން އިތުރުން އެގޮތަށް އިޤްތިޞާދުވެރިއަކު އެކަމަށް ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކުން ބޭނުންވަނީ ގެއްލުންތަކާ ހުރި ދެކޮޅުގަ ސާބިތުވެ، އެކަން އެހެންވެސް ވީހިނދުގައި ހުއްޓުވާލަންވެސް އަދިއެހެން ބަޔަކު އިޤްތިޞާދީ ވިޔަފާރިކުރާތީ، އެ ފައިދާތަކަށް ބަލައި ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކު ކުރަނީ ކަމުގައިވެސް ވިދާޅުވެއެވެ. ނަމަވެސް ކުޑައިރު ހިފެހެއި ހުރި އާދައެއްގެ ސަބަބުން، އެކަން އެހީވެދޭނެ ހުއްޓާލުމާ ގުޅިގެން އެޅޭ ކަމުގައިވެސް ވާހަކަދެއްކެވެ. އެކަމުގެ ބަދަލުގައި އިޤްތިޞާދުވެރިންގެ ފަރާތުންވެސް، ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކުކުރުމާ ބަރާބަރު ކަމާއިކަމުގައި އެބޭނުމުން ފަރުވާ ދެއްވާފައިވާ ވިސްނުމުގެ ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކު ކުރާއިރު ފަރުވާދޭންވާނެއެވެ. އަދި، ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީބޭންކުކުރުމީ ބަޔާން ގެއްލުން ކަމުގައި އެހީވެދޭ، އަދި އެކަން މިސްކިތްތަކަށް ބޭނުން

މިކަމާބެހޭގޮތުން ދިރާސާކުރާ ޑޮކްޓަރުންގެ ތެރޭގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރާ ޑޮކްޓަރުންވެސް ތިބިފަހަރަކައިންނެވެ. (6)

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމީ މީހާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށާއި މީހާގެ މުޅި މުޖްތަމަޢުގެ ބައްޔުގެއި ލިބޭ ވަރަށްވެސް ބޮޑު އަނިޔާއެކެވެ. ވީއިރު މިފަދަ ވަބާއިން ސަލާމަތްވުމަށް، ވަރުގަދަ ހަށިގަނޑަކާއެކު ކުރިމަތިލާ ކަމާހޭއެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ މީހާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް، ދެން މުޖްތަމަޢަށް މިނުރައްކަލުން ސަލާމަތްކުރުމަށް އެންމެން އެކުގައި އެއްބާރުލައިގެން މަސައްކަތްކުރަމާހޭއެވެ. ހަރަކާތްތެރިން މީލާދަށް ހެޔޮބަރާ ނަސޭހަތްދެވޭ ވިޔަސް ކަމުގައި ބަލަމާހޭއެވެ. ނުބައި ކަންކަމުން މަގުދައްކާ މީހުންނީ ހަރަކާތްތެރިން ކަމުގައި ނުބަލަމާހޭއެވެ.

މާތް الله އެންމެހައި ނުބައި ކަންތައްތަކުން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ރައްކާތެރި ކުރައްވާށިއެވެ! އަދި ނުބައިކަންކަމުން ހުއްޓުވުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ހެޔޮވީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ދެއްވާށިއެވެ! އާމީން.

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ހުއްޓާލެވިދާނެތަ؟

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ނުވަތަ ނިކޮޓިން އެކުލެވިގެންވާ މާއްދާއެއް ބޭނުންކުރުން ހިތަށް ބޮޑަށް ދެވިދާނެ ނަމަވެސް، އެކަން

6 މަޢުލޫމާތު: ޑރ. ޔޫސުފް ޤަރަޟާވީ

ހުއްޓާލެވިދާނެއެވެ. ރިޕޯޓްތައް ދައްކާގޮތުން 1964 އާއި 1986 އާ ދެމެދުގައި އެމެރިކާގައި 30 މިލިއަން މީހުން ސިގަރެޓް ބޮއިން ހުއްޓާލާފައެވެ. ހަމަ މިމުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އިނގިރޭސިވިލާތުގައި 10 މިލިއަން މީހުން ސިގަރެޓް ބޮއިން ހުއްޓާލައިފައިވާ ކަމުގައިވެސް ރިޕޯޓްތަކުން ދައްކައެވެ. އެހެނަސް ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުން ހުއްޓާލުމުގައި އެމީހުންގެ ހިތްވަރާއި ޢަޒުމު ތަފާތުވާކަން ކަނޑައެޅެވެ. ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުޑަކުދިންގެ ތެރެއިން 15% މިންވަރަށް ދާތޮޖު އުސްދަރަޖަކާންދުވާ މިކަން ހުއްޓިދާނެއެވެ. ޢުމުރުން 20 އަހަރު ވުމުގެކުރިން ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރަން ފަށާފައިވާ މީހުންނަށް، އެއަށްވުރެ ބޮޑު ޢުމުރުގައި ފަށާފައިވާ މީހުންނަށް ވުރެ ހުއްޓާލުން ފަސޭހަވާނެއެވެ. ހަމަ އެފަދައިން ދުވާލަކު ސާޅީސް ފަންސާސް ސިގަރެޓް ބޯހަނަކަން މަދު އަދަދަކަށް ބޯމީހުންނަށްވުރެ ހުއްޓާލުން ފަސޭހަވާނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުން ހުއްޓާލުމަށްޓަކައި ކުރުން މުހިންމު ކަންތައްތައް:

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުން ހުއްޓާލުމަށްޓަކައި އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ ބޭނުންތެރިކަން ބޮޑެވެ.

1 – އެންމެ ފުރަތަމައަށްވެސް ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ ކަނޑައެޅިގެން ސިއްޙަތަށް ހުރި ނުރައްކަލެއްކަމުގައި، މިކަމަށް އިސްލާމް ދީނުގައި ބަލާލް ފެންވާ ކަމެއްކަން އެއްވެސް ޝައްކެއްނެތްކަމުގައި ހިތުގެ އެހެން ގަބޫލުކުރަން.

2 - ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީއުއްމަތުގެ ކުރިން ހުއްޓާލުމަށް ﷲ ގެ ހަޟްރަތުން މަދަދާއި ވާޖިބަން ހުރި ދުއާދަންނަވައި ހުދުން.

3 - ރަބްބުލްޢާލަމީނާއި ޙާޟިރާގެ މިނުންގެ ގާތްގައި ތިމާ މިކަން ހުއްޓާލިވާހަކަ ބުނެ، އެއްނިންމުމުގެ ފަރާތުން މިކަމުގައި ތިމާއަށް އެހީތެރިވެދޭނެ އެދުން. އަދި އެއިން އެއްވެސް މީހަކު ތިމާއަށް ސިފަކޮށް ދީހަދައިގެން ނުވާނެކަމުގައި ބުނުން.

4 - ކެއުމަށްފަހު ދަންވަރުގެ އާދަކުރުން.

5 - ގިނަގިނައިން ޝުކުރު ކުރުން، ވަކިން ހުއްބަތްކޮށް ކެއުމަށްފަހު ކޮންމެވެސް ދަވާއެއް ކޮންމެ ވަގުތުކޮޅެއް ކެއުމަށް އާދަކުރުން، ހަމައެކަދައިން ވިޔަފާރިން ސި ބޭނުން ކުރުން ގިނަކުރުން.

6- ޚަވާއިދުން ކަސްރަތުކުރުން.

މިގެ އިތުރުންވެސް ދިމާވާ ބައެއް ބާރަހުބަލާކުގައި ޗެކްބެރެއްގެ އެހީތެރިކަމަށް ބޭނުން ވެދާނެ ބައެއް ގޮތްތަކެއް ހުށަހަޅައިލަމެވެ. ކޮންމެއަކަސް ކަމުގެ މާހިރުން ދަށުހުއްޓާފުރުތަކުގައި މިކަމުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ވަޑީވެރިވިދޭތޯ ކަމަކީ، އެންމެ ފުރަތަމަ ބޭނުންވާ ކަމަކީ، ދުނިޔޭގެ އިސްލާމީއުއްމަތުގެ ކުރިމަތީ ކަނޑައެޅިގެން ސިޔާސީ ގޮތުން ހުރި ކަމެއްކަން ފާހަގަކުރެއްވުމެވެ، މިކަން ހުއްޓާލަން ޖަހާކަން މިޔާއަށް ފާހަގަކުރެއްވުމެވެ، މިކަމަކީ އިސްލާމް ދީނުގައި ހަރާމް ވެގެންވާ ކަމެއްކަން ޝަރުޢީ ނަސޭހަތްތަކުގައި އެކިކަހަލަ ފާހަގަކުރައްވާފައެވެ. (7)

7 މަޢުލޫމާތު: ޑރ. މުޙައްމަދު ޢަލީ އަލްބާރު

2000 ން 2006 އަށް ރާއްޖެއަށް އެތެރެ ކުރެވުނު ދުންފަތާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ތަފާސް ހިސާބު

އަހަރު	ބާވަތް	އަދަދު	ޔުނިޓް	ޖުމުލަ ވެލިއު ރުފިޔާއިން (C.I.F)
2000	ދުންފަތް (ތަނޑި ފަޔިނުނަގާ)	5,327.93	Kgs	56,020.27
	ދުންފަތް (ތަނޑި ފަޔިނަގައި)	19,121.13	Kgs	187,054.14
	ބޮޑު ސިގާރު	304,266	Nos	519,483.68
	ޗެރޫޓް (ސިގާރގެ ބާވަތެއް)	2,188,139	Nos	72,585.68
	ހިމަ ސިގާރު	-	-	_
	ސިގަރެޓް	252,638,840	Nos	56,418,541.52
	ދުންބޯފަތް (ދުންބޯ ކައި ގަނޑެއް އަޅާ)	3.50	Kgs	602.08
	ދުންބޯފަތް	3,127.08	Kgs	59,444.13
	ދުންފަތް (ދުފުމަށް ބޭނުންކުރާ)	3,246.65	Kgs	88,414.58

2001	ދުންފަތް (ތަނޑި ވަޅިންކުރާ)	17,826.10	Kgs	165,564.59
	ދުންފަތް (ތަނޑި ވަޅިކުރި)	26,342.60	Kgs	232,545.59
	ބޮޑު ސުއްޓާ	187,156	Nos	410,148.81
	ޗުރުޓް (ސުއްޓާގެ ބާވަތްތައް)	4,056,070	Nos	107,409.24
	ހިމަ ސުއްޓާ	1,646,980	Nos	25,498.24
	ސިގިރެޓް	223,540,520	Nos	54,526,973.93
	ދުންބޮފަތް (ދުންބޮ ކަނި ގަނޑެއް އަޅާ)	0.40	Kgs	418.14
	ދުންބޮފަތް	2,988.06	Kgs	42,850.83
	ދުންފަތް (ދުލުމަތުން ބޭނުންކުރާ)	2,405.28	Kgs	120,119.71
2002	ދުންފަތް (ތަނޑި ވަޅިންކުރާ)	20,951.95	Kgs	200,405.54
	ދުންފަތް (ތަނޑި ވަޅިކުރި)	24,581.93	Kgs	221,649.26
	ބޮޑު ސުއްޓާ	315,080	Nos	431,244.90

10,226.86	Nos	251,900	ޗުރޫޓް (ސިގްރެޓުގެ ބާވަތެއް)	
159,515.11	Nos	4,498,700	ހިމަ ސިގްރެޓާ	
64,175,581.93	Nos	229,788,400	ސިގަރެޓް	
2,553.57	Kgs	12	ދުންފަތްގަނޑު (ދުންފަތް ކަލި ގަނޑުގަނޑު އަޅާ)	
67,298.70	Kgs	6,247.80	ދުންފަތްގަނޑު	
229,317.64	Kgs	8,398.13	ދުންފަތް (ދުމުގަނޑު ބޭނުންނުކުރާ)	
98,376.55	Kgs	10,525	ދުންފަތް (ތަކެތި ވަލިންނުކުރާ)	2003
203,156.91	Kgs	20,073.25	ދުންފަތް (ތަކެތި ވަލިކުރި)	
524,711.89	Nos	289,183	ބީޑި ސިގްރެޓާ	
2,515.22	Nos	67,625	ޗުރޫޓް (ސިގްރެޓުގެ ބާވަތެއް)	
219,732.96	Nos	6,040,960	ހިމަ ސިގްރެޓާ	
66,708,328.39	Nos	226,903,220	ސިގަރެޓް	

	ދުންބޯފަތް (ދުންބޯ ކަރި ގަނޑެގަން އަޔާ)	17.50	Kgs	3,864.34
	ދުންބޯފަތް	6,470.40	Kgs	63,956.39
	ދުންފަތް (ދުރުވަން ބޭނުންކުރާ)	4,718.08	Kgs	262,152.62
2004	ދުންފަތް (ތަނބި ފަލިނުކުރާ)	31,156.27	Kgs	285,436.95
	ދުންފަތް (ތަނބި ފަލިކުރި)	31,899.75	Kgs	327,315.77
	ބޮޑު ސުއްޓާ	226,473	Nos	657,875.35
	ޗެރޫޓް (ސުއްޓާގެ ބާވަތެއް)	3,878	Nos	1,406.19
	ހިމަ ސުއްޓާ	8,216,095	Nos	336,986.25
	ސިގިރެޓް	256,676,880	Nos	78,474,665.19
	ދުންބޯފަތް (ދުންބޯ ކަރި ގަނޑެގަން އަޔާ)	55.60	Kgs	6,838.28
	ދުންބޯފަތް	3,321.25	Kgs	36,958.39
	ދުންފަތް (ދުރުވަން ބޭނުންކުރާ)	7,900.91	Kgs	411,166.18

2005	ދުންފަތް (ތަނޑި ފަޅިނުލާގާ)	27,196.60	Kgs	257,663.27
	ދުންފަތް (ތަނޑި ފަޅިލުއި)	18,308.55	Kgs	213,274.08
	ބޮޑު ސުއްޓާ	200,968	Nos	691,704.29
	ކާޓުން (ސުއްޓާގެ ޕެކެޓް)	4,125	Nos	725.88
	ހިމަ ސުއްޓާ	43,681,575	Nos	344,728.28
	ސިގިރެޓް	263,461,671	Nos	79,650,601.36
	ދުންބޯތަކެތި (ދުންބޯ ލައި ގަނޑަށް އަޅާ)	62.60	Kgs	1,519.64
	ދުންބޯތަކެތި	4,698.69	Kgs	107,513.75
	ދުންފަތް (ދުރުމަތް ބަންދުނުލާގާ)	11,976.92	Kgs	494,857.66
2006	ދުންފަތް (ތަނޑި ފަޅިނުލާގާ)	28,915.64	Kgs	231,515.79
	ދުންފަތް (ތަނޑި ފަޅިލުއި)	7,118.65	Kgs	121,490.88
	ބޮޑު ސުއްޓާ	836,168	Nos	1,247,006.50

	ޗުރުޓު (ސިގާރުގެ ބާވަތެއް)	786,000	Nos	13,037.99
	ހިމަ ސިގާރު	15,130,005	Nos	377,641.06
	ސިގަރެޓް	254,074,900	Nos	89,633,394.45
	ދުންބޯފަތް (ދުންބޯ ހަކި ގަނޑުގަނޑު އަޅާ)	1.55	Kgs	316.75
	ދުންބޯފަތް	3,067.68	Kgs	82,095.65
	ދުންފަތް (ދުފުމަށް ބޭނުންނުކުރާ)	22,019.04	Kgs	703,328.54

ފިހުރިސްތު

ފޮތް ހުޅުވާލުން 3

ދުންފަތަކީ ހިޔާވަރައްގެ ނުރައްކާތެރި އެއްޗެއްބާ؟ 6

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން ލިބޭ ގެއްލުން 8

އަޚްލާޤީ ގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުން 8

މާއްދީގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުން 9

ސިއްޙީ ގޮތުން ލިބޭ ގެއްލުން 10

އިޖްތިމާޢީ ގެއްލުން 11

ސިޔާސަތު އުފެއްދުން 12

ސިޔާސަތާއި ދުންފަތާއި ބެހޭގާނޫނާއި މަސްއޫލިއްޔަތު ބޭނުން ކުރުމުގެ ސަބަބުން

ދިރާސާގެ ބަޔާން ޤައުމުތަކުން ކަނޑައެޅި އަހަރަކު މަރުވާ މީހުންގެ ތަފާސް ހިސާބު 13

ދިވެހިރާއްޖެއަށް ސިޔާސަތާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އެތެރެކުރާ މިންވަރު 15

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމަކީ ހަމައެކަނި އާދައެއްތަ؟ ނުވަތަ ދެވިހިފާކަމެއްތަ؟ 16

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުގެ ދައުރު 18

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ ދަރާވާ ކަމެއްތަ؟ 18

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ހުއްޓާލެވިދާނެތަ؟ 27

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުން ހުއްޓާލުމަށްކުރަންޖެހޭ ކުރުން މުހިންމު ކަންތައްތައް 28

2000 ން 2006 ށް ރާއްޖެއަށް އެތެރެ ކުރެވުނު ދުންފަތާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ

ތަފާސް ހިސާބު 30

މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް

މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ